

Arkeologisk utredning på Fållinge bys ägor

Skänninge 3:3 och Trojenborg 11 samt
Fållinge 25:2, 26:17 och 26:18

Skänninge stad
Allhelgona socken
Mjölby kommun
Östergötlands län

Linnéa Hernqvist

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet	Skänninge 3:3 och Trojenborg 11 samt Fällinge 25:2, 26:17 och 26:18
Socken/stad	Allhelgona socken
Kommun	Mjölby
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningar	L2012:1265, L2012:1337 och L2010:586
Fastighetskartans blad	647 50 00, 647 50 05
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Höjdsystem	RH 2000
Mätteknik	RTK-GPS
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 1
Lst beslut	2022-07-04
Lst dnr	431-3661-2022
Lst handläggare	Caroline Eriksson
ÖLM dnr	0103/22
ÖLM projektnr	001999
KMR uppdragsnummer	202200876
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Mjölby kommun
Projektledare	Linnéa Hernqvist
Biträdande projektledare	Anders Olofsson
Personal	Anders Olofsson
Rapportansvarig	Linnéa Hernqvist
Fältarbete	2022-09-19
Totalt undersöktes	6,5 hektar
Foto	Ja
Fynd	Nej
Analyser	Nej
ÖM intrasisnr	-
Grafik	Linnéa Hernqvist
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Arkeologisk utredning på Fällinge bys ägor

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning och bakgrund	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Utrednings- och dokumentationsmetod	4
Resultat	6
Kart- och arkivstudie	6
Tidigare arkeologiska insatser	6
Graven på Trojenborgsgärdet	7
Resultat från fältinventering	9
Åtgärdsförslag	11
Objekt 1	11
Objekt 2	12
Objekt 3	12
Objekt 4	12
Referenser	13
Övriga källor	13
Kartor	13
Bilaga 1. Föreslagna utredningsobjekt	14
Objekt 1	14
Objekt 2	15
Objekt 3	17
Objekt 4	18
Bilaga 2. Historiskt kartmaterial	19

Omslagsbilder: I ett medeltida brev från år 1404 kan man utläsa att Nils Knutsson testamenterar Föllinge gård till Vadstena kloster. Riksarkivet, SDHK-nr 16230.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

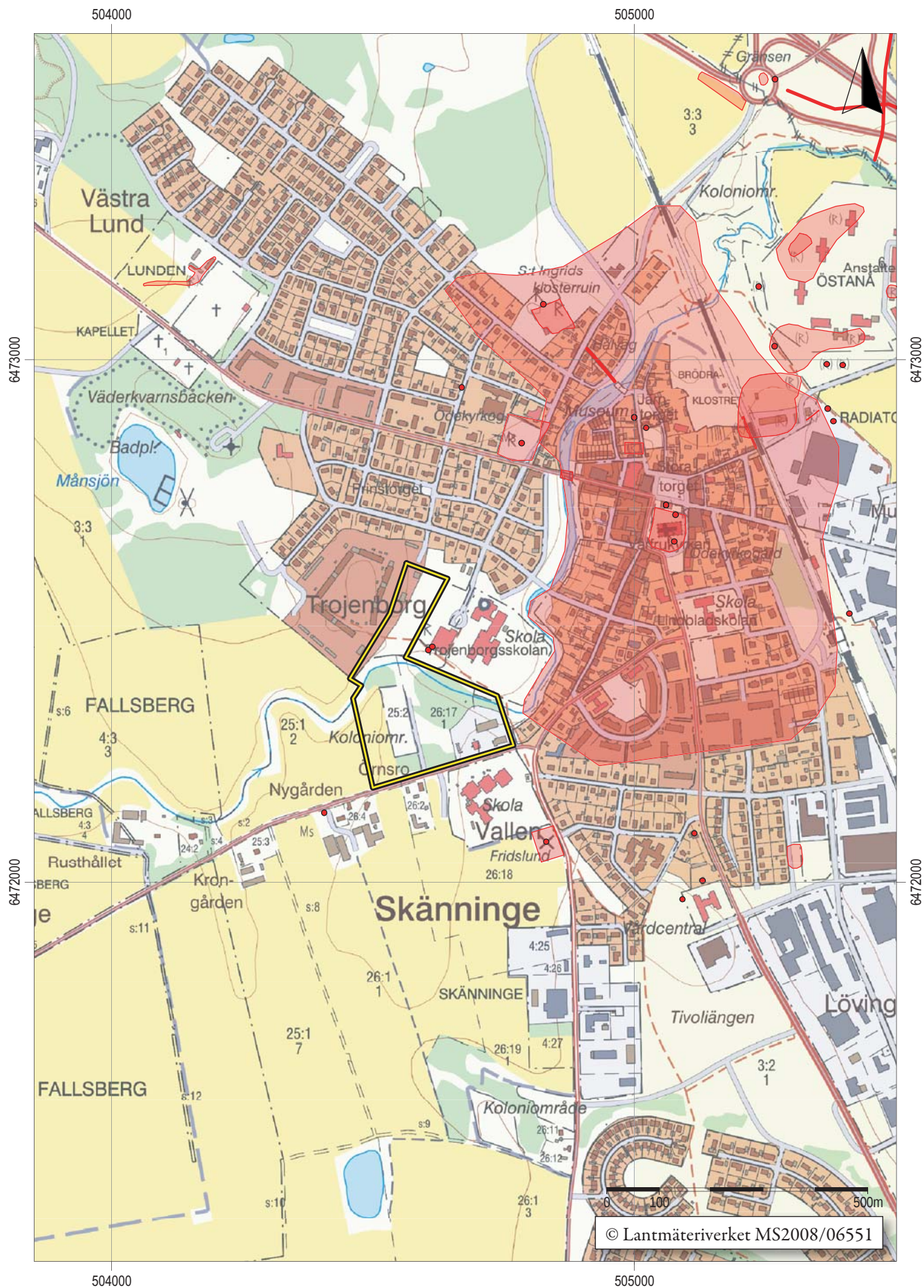
Östergötlands museum har i september 2022 utfört en arkeologisk utredning etapp 1 i västra utkanten av Skänninge, strax utanför Skänninges medeltida stadsområde. Arbetet föranleddes av kommunens planer på att upprätta en detaljplan över det 6,5 hektar stora området. Förutom Skänninges stadslager finns två resta stenar, sannolikt en rest av en domarring, i utredningsområdets närhet. Fastigheterna som berördes var Skänninge 3:3 och Trojenborg 11 samt Fällinge 25:2, 26:17 och 26:18.

Vid utredningen lokaliserades fyra utredningsobjekt om sammanlagt 22 550 m² som möjliga lägen för fornlämningar dolda under mark utifrån läget i terrängen och fornlämningsbilden i området. Närheten till Skenaån samt förekomst av lämningar från järnåldern under stadens kulturlager i t ex närliggande Follingegatan innebär att området kan ha varit attraktivt för bosättning under förhistorisk tid. Vid de resta stenarnas närhet kan det finnas ytterligare gravar ej synliga ovan mark.

Östergötlands museum föreslår att dessa presumtiva lägen utreds genom sökschaktning inom ramen för en utredning etapp 2 före en framtida exploatering av området.

Linnéa Hernqvist
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning och bakgrund

Mjölby kommun avser att upprätta en ny detaljplan för bostäder i västra ytterkanten av Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötland. Det planerade exploateringsområdet omfattar ca 6,5 hektar och berör fastigheterna Skänninge 3:3 och Trojenborg 11 samt Fällinge 25:2, 26:17 och 26:18 belägna strax utanför Skänninges medeltida stadslager (L2012:586). I områdets närhet finns två resta stenar (L2012:1265, L2012:1337). Med anledning av detta genomförde Östergötlands museum i september 2022 en utredning etapp 1 i området. Arbetet utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen Östergötland och ansvarig för kostnaderna var Mjölby kommun. Projektledare och rapportansvarig har varit Linnéa Hernqvist som genomförde fältarbetet tillsammans med Anders Olofsson.

Områdesbeskrivning

Utredningsområdet ligger i västra utkanten av Skänninge stad på båda sidor om Skenaån. Höjden över havet är 90-100 m.

Området norr om ån utgörs av parkmark. Väster om detta är ett bostadsområde byggt på 1960-talet och åt öster ligger Trojenborgsskolan. Söder om ån är en varierande miljö med odlingsmark, ett f d koloniområde, en naturpark samt tomtmark med dels industrimiljö, dels en gammal vattenverksbyggnad med tillhörande anläggningar. På var sida om ån, i synnerhet inom västra delen av området, sluttar terrängen svagt mot å-ravinen. Området avgränsas i söder av Bjälbogatan.

Enligt SGU:s kartvisare för jordarter ligger Trojenborg på en ås som utgörs av isälvsediment som i söder avgränsas av ån. Området söder om ån utgörs av glacial lera varav västra delen består av glacial/postglacial silt (SGU).

Skänninge stad är en av Östergötlands äldsta städer och omnämns som tidigast år 1178. Staden tycks ha vuxit fram succesivt under 1000- och 1100-talen och två tidiga kyrkor – S:t Martin och Allhelgona – samt runristade gravmonument från missionstid och flera runstenar pekar på att orten tidigt var en plats av betydelse. Skänninges medeltida stadsområde (L2010:586) låg i huvudsak på Skenaåns östra sida. Tidigare arkeologiska undersökningar har dock visat att kulturlagren i Skänninge är fyndfattiga och svåra att datera och i jämförelse med många andra medeltida städer har bebyggelsen sannolikt varit gles. Detta medför att även begränsningarna för den medeltida staden är otydliga. Tidigare arkeologiska undersökningar har exempelvis visat på förekomst av tidigmedeltida lämningar ibland långt utanför det område som ansetts utgöra det medeltida stadsområdet (Romedahl 2021; Hedvall, Lindeblad & Menander 2013; Feldt 2002).

Syfte

Syftet med en arkeologisk utredning är att ta reda på om fornlämningar berörs av ett planerat arbetsföretag. Utredningen ska preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet. Resultaten från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.

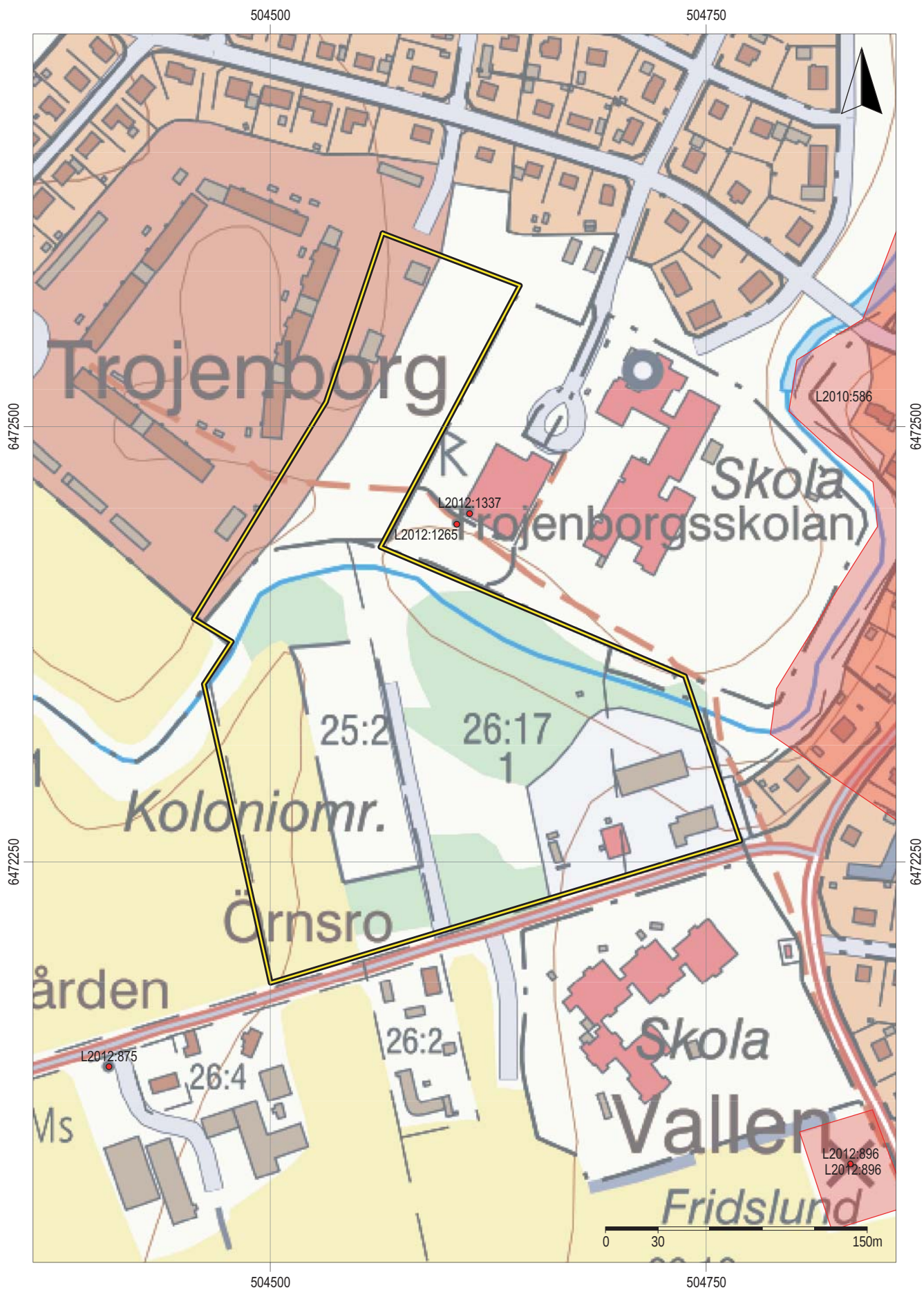
Utrednings- och dokumentationsmetod

Den arkeologiska utredningen utfördes i form av en genomgång av de tidigare kända fornlämningarna i närområdet i Kulturmiljöregistret, kart- och arkivstudier samt en fältinventering.

Kartstudierna utfördes i syfte att ge ett underlag och stöd för lokalisering av sedan tidigare ej registrerade lämningar inom utredningsområdet samt för att belysa områdets historik och användning över tid utifrån det skriftliga källmaterialet. Arkivstudierna, vilka bl a omfattade Östergötlands museums topografiska arkiv och bibliotek, syftade bl a till att utreda sedan tidigare genomförda arkeologiska insatser inom området. Fältinventeringen utfördes genom terrängrekognosering.

I rapporten redovisas så kallade arkeologiska utredningsobjekt (Objekt) vilka utgör områden vars topografiska förutsättningar och omgivande miljö medför att förekomst av fornlämning, ej synlig ovan mark, inte kan uteslutas. Dessa arkeologiska utredningsobjekt utgör sålunda presumtiva fornlämningar och bör utredas vidare genom sökschaktsgrävning (arkeologisk utredning etapp 2) inför eventuell exploatering.

Utredningsobjektens avgränsning är endast ungefärlig och ska ej ses som exakt fastslagen. Inom utredningen har avgränsningen av objekten också utformats med hänsyn till utredningsområdet, varför utredningsobjektens markering aldrig löper utanför det studerade och inventerade området. Utredningsobjekten har framförallt utformats på topografiska lägen där förhistoriska boplatslämningar eller gravanläggningar som är överplöjda/osynliga ovan mark bedöms kunna förekomma.

Figur 3. Utredningsområdet över fastighetskartan tillsammans med närliggande fornlämningar. Skala 1:3000.

Resultat

Kart- och arkivstudie

Utredningsområdet ligger inom Fällinge bys ägor som gränsade mot Skänninges stadsjor­dar, förutom ett parti i norra änden av området som ligger inom vad som tidigare utgjorde stadens jor­dar. Fällinge bycentrum låg ca 200 m väster om utredningsområdet.

Fällinge finns som tidigast omnämnt år 1301 som *Faldinge* (Isof, id nr: 3425371). Liksom Skänninge är det ett s k *inge*-namn, d v s en inbyggarbeteckning som avser personer som bor på eller kommer från en viss plats. Det är en sorts äldre bebyggelsenamn som har rötter i romersk järnålder - folkvandringstid. Inte sällan är namnet byggt på ett grundord som är topografiskt och naturbeskrivande. För Fällinges fall har det tolkats komma från fornsvenskans *falder*, d v s 'fäll, veck, flik', som betyder en sorts sänka i terrängen (Franzén 1982). En alternativ tolkning är att fäll/fall skulle kunna härledas till svenska dialekters fäll, så som enskilt liggande inhägnad åker och fälla, inhägnad för kreatur (Strid 2009:76). Fällinge gård omnämns i ett diplom från år 1404 där det går att läsa att en Nils Knutsson (Nielis Knwtzsson) testamenterar gården *Follinge* till Vadstena kloster (Riksarkivet, SDHK-nr 16230, se rapportens omslagsbilder).

Den äldsta kartan som är upprättad över området är en ägomätning från år 1638 (D 1-5:d7:6-7 195). På kartan kan man utläsa att byn vid den tiden bestod av fem arrendehemman varav två krono- och tre frälsehemman. Utredningsytorna norr respektive söder om ån ligger inom Fällinge bys båda huvudgården. Gårderna brukades då, liksom vid tiden för storskifteskartan år 1764 samt laga skifteskartan år 1840, som åker (D1-5:2 respektive 05-all-56). Kartan visar även att Bjälbogatan låg ett stycke åt norr (markerad med ett staket) före den fick sin nuvarande sträckning, vilken är tidigast synlig på 1764 års karta. Det låglänta området närmast ån beskrivs som "*onyttigt*" och har tidvis svämmats över (Bilaga 2).

På 1764 års karta redovisas tio hemman varav fem är bebyggda. Gården norr om ån beskrivs på samma karta som magert och stenigt.

På laga skifteskartan från 1840 är första gången som bebyggelse är markerad på kartorna och den visar en byggnad på norrsidan av Bjälbogatan. Gårde nr 45, som omger byggnaden, beskrivs som "*Öfriga delen utaf detta gårde, med torpställen närmast vägen*" vilket säger att bebyggelsen längs med Bjälbogatan är flera torpenheter. Gårde nr 44, norr om 45, är en marklagsgräns markerad som prickad linje och beskrivs som en sandås.

Vid tiden för den häradsekonomiska kartan 1868-77 har ovan nämnda byggnad rivits och en ny byggnad står strax öster om den. Under 1900-talet byggs industrin i områdets sydöstra hörn och Skänninges vattenverk uppförs. Koloniområdet syns först på ett ortofoto från 1960 (Östgötakartan visningstjänst, Länsstyrelsen Östergötland) och på 1983 års ekonomiska karta. Det har en utbredning ända fram till ån i norr. På samma karta, i norra delen av utredningsområdet, syns bostadsområdet Trojenborg som byggdes på 1960-talet och som då var större än idag. Den östra delen kom att rivas år 2000 (J133-8F4b50, år 1950 och J133-8F4b83, år 1983.)

Tidigare arkeologiska insatser

Alldeles utanför utredningsområdet, bredvid Trojenborgsskolans idrottshall, står två resta stenar (L2012:1265, L2012:1337). När idrottshallen skulle byggas genomförde Riksantikvarieämbetet UV öst en utredning etapp 1 och 2 samt förundersökning (Fällinge 26:17 och kv Läraren 1). Ytan runt stenarna undersöktes genom sökschaktning med maskin. I schakten hittades matjord med nutida tegel, betong, armeringsjärn och sentida skräp och marken verkade omörd. Tillsammans med faktumet att stenarnas höjd inte längre stämmer överens med den höjd som dokumenterats under 1920-talet så gjordes tolkningen att stenarna verkar ha blivit upplyfta och tillbakaställda efter att marken blivit utsatt för markarbeten under senare tid (Helander 2012). Värt att tillägga är att stenarna stått nästan vägg i vägg med det nu rivna bostadsområdet som sannolikt bidragit till detta (se figur 28).

Samma ärende omfattade också utredning av en yta ca 100 m söder om nu aktuellt område intill en torplämning som tidigast synlig på lagaskifteskartan från 1840-talet (L2012:896). Vid sökschaktningen hittades sentida diken och rasmassor från torpet.

I Ringgatan i närheten av aktuellt område har Östergötlands museum nyligen genomfört en utredning etapp 2 samt två schaktningsövervakningar. Här dokumenterades sandiga, humösa kulturlager som kunde dateras till senmedeltid - tidigmodern tid (Hernqvist i manus; Romedahl 2021).

I kv Sångaren vid Ringgatan 5 har det vid schaktning påträffats stolphål samt ett dike, det sistnämnda daterat till tidigmedeltid; 980-1160 e Kr (Feldt 2006).

Vid arkeologiska undersökningar i Skänninge har det hittats lämningar från järnålder under stadens kulturlager, exempelvis i närliggande Follingegatan (Feldt 2002).

Graven på Trojenborgsgärdet

De resta stenarna är en sorts gravform som brukar härledas till äldre järnålder (L2012:1265, L2012:1337). Stenarna i fråga har tolkats som att ha ingått i ett större gravmonument, en s k domarring, och att resterande stenar har försvunnit. Mellan stenarna, varav en idag lutar kraftigt, är ett flertal mindre stenar som sammanbinder dem. Stenarna finns dokumenterade på

ett fotografi taget år 1929 när Otto Frödin gjorde en tjänsteresa till "Trojenborgsgärdet" där han poserar tillsammans med Verner von Heidenstam vid var sin sten (Helander 2012; figur 7). Fotodokumentation finns även från år 1945 och 1953. På kartmaterialet syns graven först på ekonomiska kartan från 1950, då omgiven av åkermark.

Figur 4. Otto Frödin och Verner von Heidenstam på besök vid stenarna. Foto år 1929. (Topografiska arkivet, Östergötlands museum)

*Kliché i "Skonings
Stads historia" 1929.*

*Rester av Trojenborg
Stenar fr. väster
E 7603 Lp 20/11/45*

*Rester av Trojenborg
Stenar. fr. Öster
E 7604. Lp 20/11/45*

Figur 5. Fotografier från 1945.
(Topografiska arkivet, Östergötlands museum)

Skeninge.
"Trojenborg".

E. 19336

E. 19335

Resta stenar.

Foto f. Lindahl 14/11-1953

Figur 6. Fotografier från 1953.
(Topografiska arkivet, Östergötlands museum)

Bautastenar i Skänninge

Kvarvarande bautastenarna på Trojenborgsgärdet

Det område som den nya Trojenborgskolan i Skänninge ligger på, går allmänt under benämningen Trojenborgsgärdet. Hur länge detta namn förekommit är omöjligt att säga. På en stadskarta över Skänninge, upprättad av Gustaf Linggren 1854, går området väster om ån och nästan ända fram till Vadstenagatan under beteckningen Fogdelyckan. Denna benämning antyder att dessa åkrar en gång i tiden disponerats av någon fogde. Var denne nu kunde bo — i Hov eller i Skänninge?

På gärdet står två bautastenar. Många flera har stått där, men vart de tagit vägen kan ingen nu lämna besked om. Antagligen kom de väl till pass som grundsten vid husbyggen eller också till byggnaden av Vadstenabron över Skenaån.

Bautastenarna restes för mycket länge sedan, före runstenarnas tid, och bildade antagligen en domarring, eller skeppssättning. Med allra största sannolikhet fanns även en trojenborg, dvs. en labyrinthartad anläggning av sten eller trä. Stenarna i en trojenborg är dock små i jämförelse med bautastenar. Ännu finns några trojenborgar kvar i Sverige, och på Skansen i Stockholm har man rekonstruerat en sådan.

Stadens äldsta avrättningsplats var belägen söderut och ett område, som på gamla kartor kallas Galglyckan. Intill Galglyckan låg Tjuflyckan, och Mjölbygatan hette under medeltiden och ett gott stycke in på nyare tiden Tjufvågatan.

En fornforskare, som på 1700-talets mitt sysslade med stadshistoria, antyder, att Trojenborg då var stadens rättsareplats. Han stödde sig på följande anteckning i en kyrkobok. Denna är en kombinerad födelse-, dop- och dödbok och ligger nu i säkert förvar på Vadstena landsarkiv. "Anno 1672, den 31 januari, hängdes

tjuven Lars Torsson från Lagmansberga i den nya galgen på alaberget Nordan till."

Visserligen ligger Trojenborgsgärdet ungefär "Nordan till" i förhållande till Galglyckan, men att ett berg är beläget där kan man inte märka. Troligtvis var alaberget beläget längre åt norr. Kanske benämndes åsen nordväst om staden så. Det gamla namnet på kvarteret nordväst om Skenaån var Nordanå.

När nu skolområdet kommer att ställas i ordning är det lämpligt att resa den bautasten, som nu står på tre kvart. Denna uppgift kanske Sita Ingrida gilles medlemmar kan ta sig an.

G. R

1-8 9/4 1964

Figur 7. Artikel om stenarna år 1964.
(Topografiska arkivet, Östergötlands museum)

Figur 8. Resta stenar L2012:1265, L2012:1337. Foto mot SÖ: Linnéa Hernqvist, ÖM.

Resultat från fältinventering

Utredningsytan var varierande i terräng och nyttjande. **Trojenborg 11/Skänninge 3:3**, i den norra delen av området, utgörs av gräsbeväxt öppen parkmark. Åt väster ligger bostadsområdet Trojenborg, byggt på 1960-talet, och åt öster ligger Trojenborgsskolan. Som ovan nämnts har en östlig del av bostadsområdet ursprungligen legat inom den aktuella utredningsytan men den delen revs år 2000. Vid fältinventeringen observerades att ytan i fråga såg ut att ha påverkats kraftigt av dessa markarbeten. Idag står två mindre byggnader i nordvästra delen. Söder om det sydliga huset är en stor artificiell kulle. Direkt öster om utredningsområdet är de två resta stenarna (L2012:1265, L2012:1337) som står på ett exponerat läge på åns norrsida.

Söder om Trojenborg rinner Skenaån som omges av branta raviner på var sida med låglänta plana partier nedanför vid vattenbrynet. Det var tydligt att vattenströmmen varit större och fluktuerat över tid.

Inom **Fällinge 25:2**, beläget söder om ån i den sydvästra delen av ytan, är ett flackt höjdläge som sluttar svagt mot norr, i riktning mot ån. Västra delen används än idag som åker och var vid inventeringstillfället delvis nyplöjd, delvis beväxt med vall. Öster om åkern finns tydliga spår efter det koloniområde med odlingslotter som har legat här. Här är terrängen ojämn, snårig och beväxt med trädgårdsväxter, träd och buskar.

Inom **Fällinge 26:17** är en naturpark med lekplats, grusgångar och anlagd bäck. Öster om den grusväg som går i västra ytterkanten av fastigheten var flera högar med matjord och sten samt trädgårdsväxter och fruktträd som av allt att döma kommer från koloniträdgården. I parken observerades även tre avlånga, "limpformade" förhöjningar i terrängen, 2 - 4 m långa, 1 - 2 m breda och 0,40 - 0,70 m höga (A1). Det kan vara jordmassor som dumpats här p g a markarbeten i parken eller för GC-vägen, men de skulle behöva utredas genom sökschaktning för att kunna utesluta lämning (se figur 12 och 21).

*Figur 9. Vy över Trojenborgsområdet som utgör norra delen av utredningsytan. Till vänster i bild syns idrottshallen till Trojenborgsskolan och bakom den står de resta stenarna. Till höger i bild skymtar bostadsområdet Trojenborg som haft utbredning ut på gärdet före den delen revs vid millennieskiftet.
Foto mot S: Linnéa Hernqvist, ÖM.*

*Figur 10. Å-ravinen som den ser ut i västra delen av området. Foto taget på norra sidan av ån, mot NÖ.
Foto: Linnéa Hernqvist, ÖM.*

I sydöstra hörnet av samma fastighet är tomtmark med två byggnader, varav ett är Skänninges gamla vattenverk. Tomten har varit bebyggd med flera generationer byggnader på olika lägen på tomten sedan 1800-talet enligt kartmaterialet. Runt vattenverket var flera ventiler och brunnar som avslöjade att tomten redan blivit utsatt för grävarbeten för anläggningar under jord.

Inom **Fällinge 26:18** var ett industriområde med byggnader, asfalterad mark och dumphögar med jord. Ytan föreföll störd av sentida byggnationer.

*Figur 11. Å-ravinen som den ser ut i centrala delen av området. Foto taget på norra sidan av ån, mot SÖ.
Foto: Linnéa Hernqvist, ÖM.*

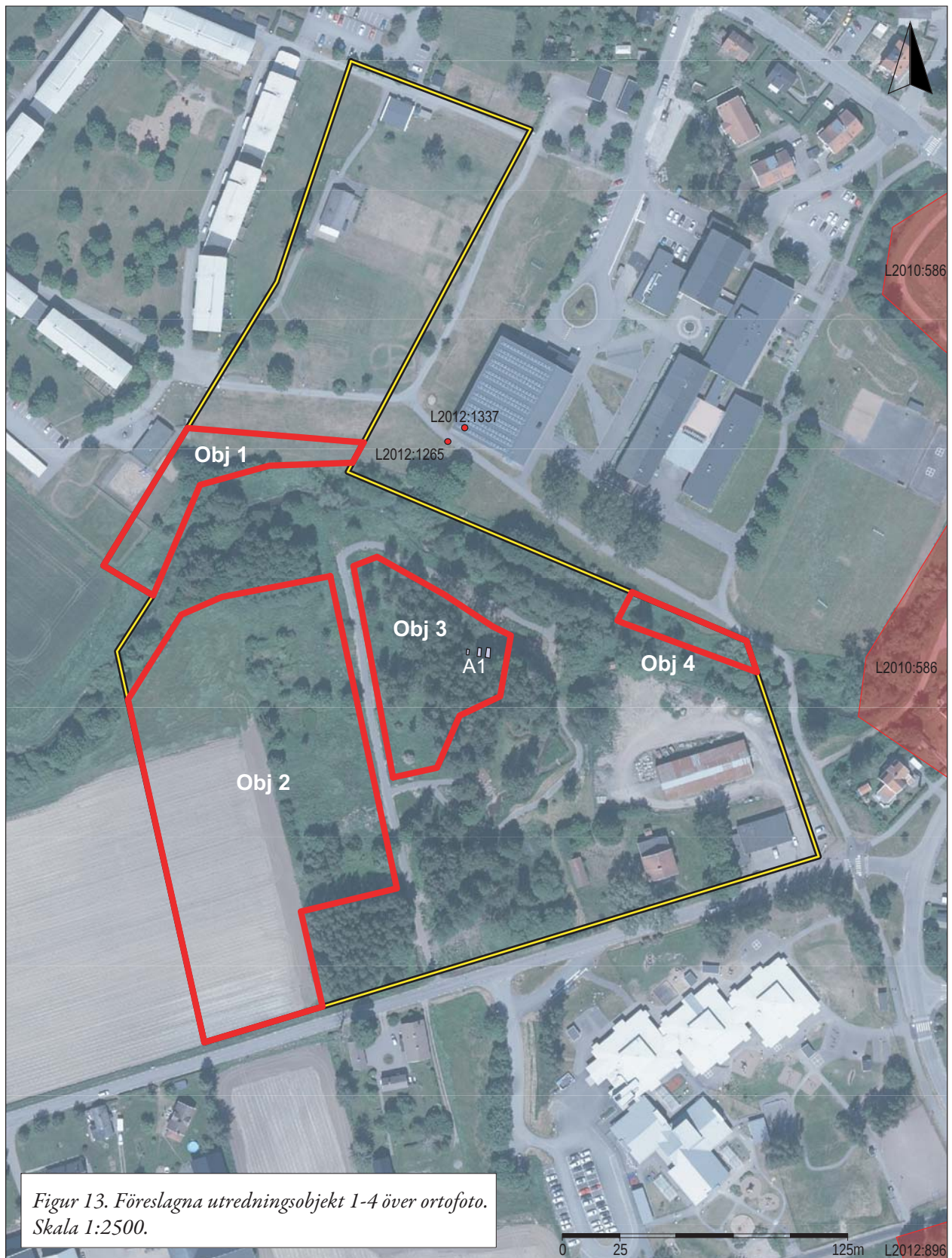
*Figur 12. Skänninge gamla vattenverk i fastighet Fällinge 26:17/26:18.
Foto mot NV: Linnéa Hernqvist, ÖM.*

Åtgärdsförslag

Östergötlands museum rekommenderar att följande delar (objekt) genomgår en arkeologisk utredning etapp 2 (AU2) innan området exploateras.

Objekt 1

En ca 2 370 m² stor yta på ett höjdläge som sluttar åt syd mot Skenaån. Objektet motiveras som lämpligt läge för eventuella förhistoriska boplatslämningar

Figur 13. Föreslagna utredningsobjekt 1-4 över ortofoto.
Skala 1:2500.

i anslutning till vattendrag i en sydslutning. Även agrara lämningar från flera tidsperioder kan förväntas. Närheten till, samt topografin i området kring, de resta stenarna (L2012:1265, L2012:1337) medför att ytterligare gravar ej synliga ovan mark kan komma att beröras av den planerade exploateringen. Ytan har i norr avgränsats av utbredningen för de rivna bostadshusen från 1960-talet. Anläggandet av dessa har sannolikt förstört de forn lämningar som eventuellt funnits på platsen. I söder går ytan fram till ravinens överkant.

Fastighet: Trojenborg 11/Fällinge 25:2

Objekt 2

En ca 15 580 m² yta söder om ån. Det är ett flackt höjdläge som i norr sluttar svagt mot ån. Ytan motiveras som lämpligt läge för eventuella förhistoriska boplatslämningar i anslutning till vattendrag. Även agrara lämningar från flera tidsperioder kan förväntas. Västra delen är idag åkermark och östra delen är ett f d koloniområde. Sedan ytan togs i anspråk som koloni kan man tänka sig att det är bra bevarandeförhållanden eftersom marken inte har odlats industriellt och markarbetena som gjorts där bör ha varit begränsade. En reservation finns dock för att delar av ytan kan ha påverkats mer än andra varför man i en eventuell fortsättning skulle behöva vara selektiv i vilka delar som utredningsschaktas. Söschaktning skulle kunna utreda om det finns någon potential att hitta lämningar på en yta som använts för koloniodling.

Fastighet: Fällinge 25:2

Objekt 3

En ca 3 850 m² yta i naturpark. Skogsdunge med lövträd. Ytan motiveras som lämpligt läge för eventuella förhistoriska boplatslämningar i anslutning till vattendrag. Även agrara lämningar från flera tidsperioder kan förväntas. Noterbart är att västra ytterkanten av området, d v s längs med GC-vägens östra sida, verkar ha blivit tillstökat av koloniverksamheten med dumpade jordmassor m m. Avgränsas i söder och öst av lekpark/parkmiljö och i övriga riktningar av GC-väg/Skenaån. I östra delen av ytan finns tre förhöjningar i marken som bör undersökas med maskin (A1).

Fastighet: Fällinge 26:17

Objekt 4

En yta om ca 750 m² i park. Marken är plan och sluttar svagt mot ån i syd. Ytan motiveras som lämpligt läge för eventuella förhistoriska boplatslämningar i anslutning till vattendrag i en sydslutning. Även agrara lämningar från flera tidsperioder kan förväntas. Avgränsas i väst av ravinen.

Fastighet: Skänninge 3:3

Se bilaga 1 för foton över objekten. Sammanfattningsvis föreslår Östergötlands museum att en arkeologisk utredning etapp 2 görs inom 4 delytor om sammanlagt ca 22 550 m². Länsstyrelsen äger att besluta i frågan.

Referenser

- Feldt, A-C. 2002. *Äldre järnålder och medeltida byggnader i centrala Skänninge*. Kv Jarlen 7, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Östergötlands museum. Rapport 2002:32.
- Feldt, A-C. 2006. *Diken, stolphål och trädgårdsodling*. Östergötlands museum. Rapport 2006:32.
- Franzén, Gösta (1982). *Ortnamn i Östergötland*. Stockholm: AWE/Geber
- Hedvall, R, Lindeblad, K & Menander, H (red.) 2013. *Borgare, bröder och bönder: arkeologiska perspektiv på Skänninges äldre historia*. Stockholm: Arkeologiska uppdragsverksamheten (UV), Riksantikvarieämbetet
- Helander, C. 2012. *Läraren och Fällinge: Östergötland, Mjölby kommun, Allhelgona socken, Läraren 1, Fällinge 26:17 och 26:18 : dnr 421-04406-2011 och 421-04392-2011 : arkeologisk förundersökning och särskilda utredningar, etapp 1 och 2*. Linköping: Arkeologiska uppdragsverksamheten (UV Öst), Riksantikvarieämbetet
- Hernqvist, L. 2021. *Ny GC-väg längs med Ringgatan i Skänninge*. L2011:9511, Ringgatan, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Östergötlands museum. Rapport 2021:45
- Hernqvist, L. *Nya VA-ledningar i Ringgatan*. Rapportmanus. Schaktningsövervakning
- Romedahl, H. 2021. *Sju schakt i Ringgatan*. Arkeologisk utredning etapp 2, L2010:586, Ringgatan, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Östergötlands museum. Rapport 2021:29.
- Strid, J-P 2009. Försvunna sjöars land: om ortnamnen i västra slättbygden. *Skuggor i ett landskap: västra Östergötlands slättbygd under järnålder och medeltid : resultat av ett tvärvetenskapligt projekt*. S. [46]-101. Kaliff, A. (red). Riksantikvarieämbetet.

Övriga källor

- Kulturmiljöregistret. <https://app.raa.se/open/fornsok/>.
- Riksarkivet. Svenskt Diplomatariums huvudkartotek (SDHK). <https://sok.riksarkivet.se/SDHK>.
- SGU (Sveriges geologiska undersökning). Kartvisaren. <https://apps.sgu.se/kartvisare/>
- Ortnamsregistret, Institutet för språk och folkminnen.
- Östgötakartan, Länsstyrelsen Östergötland.
- <https://ext-https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=57213faf51ad4e918140e23a11a47dc0>

Kartor

- Lantmäteristyrelsens arkiv. *Ägomätning upprättad av Johan Larsson Groth, år 1638*. Akt: D 1-5:d7:6-7 195.
- Lantmäteristyrelsens arkiv. *Storskifteskarta upprättad av Johan Peter Tihl år 1764*. Akt: D1-5:2.
- Lantmäterimyndigheternas arkiv. *Laga skifte år 1840*. Akt: 05-all-56. LMA. Fastighetskartan.
- Rikets allmänna kartverks arkiv. *Häradsekonomiska kartan år 1868-77*. Rak-id: J112-44-5. Bladnamn: Orlunda, 44-5.
- Rikets allmänna kartverks arkiv. *Ekonomiska kartan år 1950*. Rak-id: J133-8F4b50.
- Rikets allmänna kartverks arkiv. *Ekonomiska kartan år 1983*. Rak-id: J133-8F4b83.

Bilaga 1. Föreslagna utredningsobjekt

Objekt 1

Figur 14. Objekt 1, södra delen. Foto mot NNÖ: Linnéa Hernqvist, ÖM.

Figur 15. Objekt 1, norra delen. Bredvid idrottshallen står de resta stenarna L2012:1265, L2012:1337. Foto mot Ö: Linnéa Hernqvist, ÖM.

Objekt 2

Figur 16. Objekt 2, västra delen. Foto mot S: Linnéa Hernqvist, ÖM.

Figur 17. Objekt 2, västra delen. Foto mot ÖSÖ: Linnéa Hernqvist, ÖM.

Objekt 2

*Figur 18. Objekt 2, östra delen (höger om GC-vägen i bild). F d koloniområdet sett från norr.
Foto mot S: Linnéa Hernqvist, ÖM.*

*Figur 19. Objekt 2, östra delen (vänster om GC-vägen i bild). F d koloniområdet sett från söder.
Foto mot NV: Linnéa Hernqvist, ÖM.*

Objekt 3

*Figur 20. Objekt 3. Skogsdunge, naturpark.
Foto mot V: Linnéa Hernqvist, ÖM.*

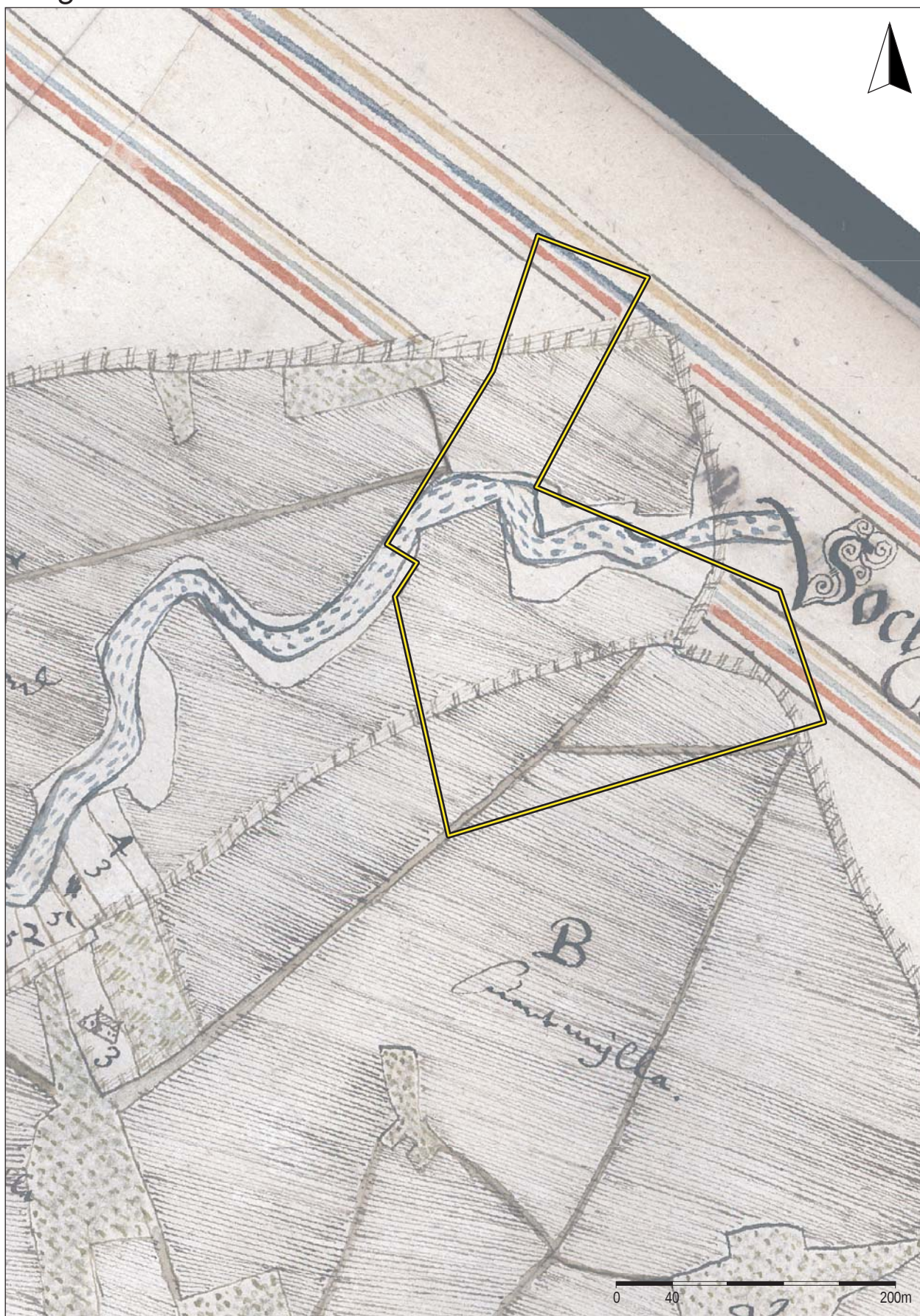
*Figur 21. Objekt 3. Skogsdunge, naturpark. Två av tre förhöjningar i marken syns till vänster i bild.
Foto mot S: Linnéa Hernqvist, ÖM.*

Objekt 4

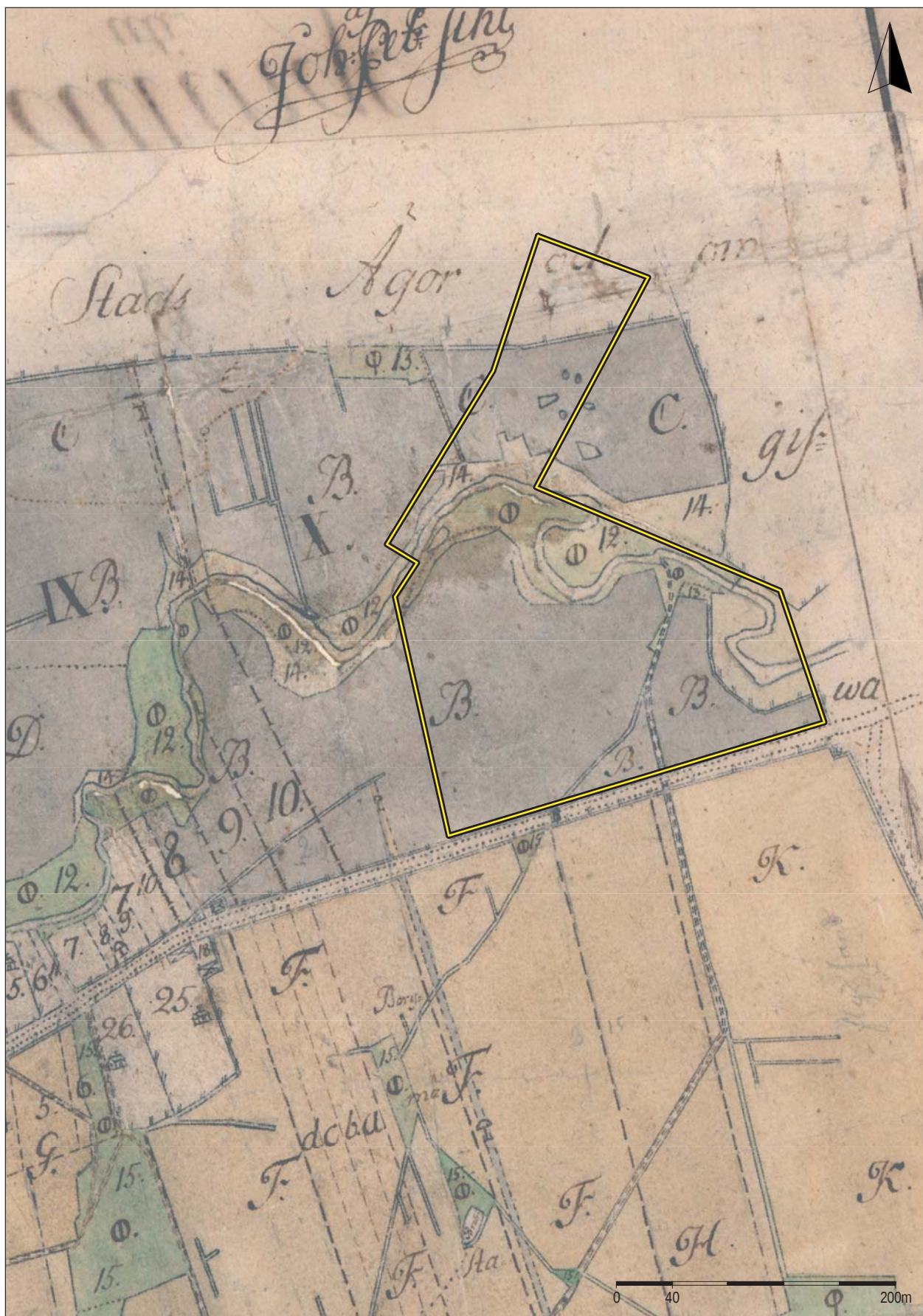

Figur 22. Objekt 4. Foto mot ÖSÖ: Linnéa Hernqvist, ÖM.

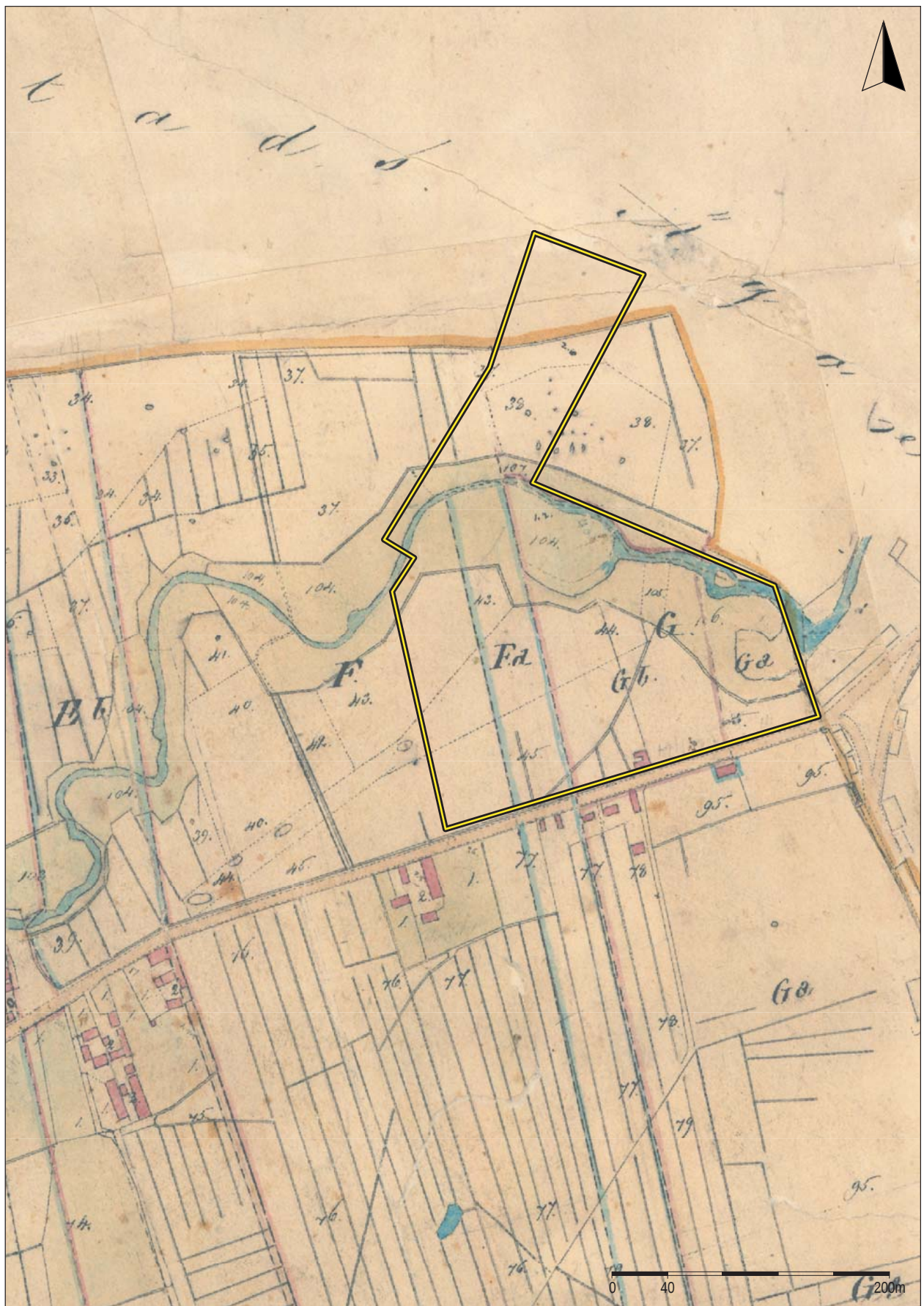
Bilaga 2. Historiskt kartmaterial

Figur 23. Rektifierat utsnitt ur 1638 års karta över ägomätning. Skala 1:4000.

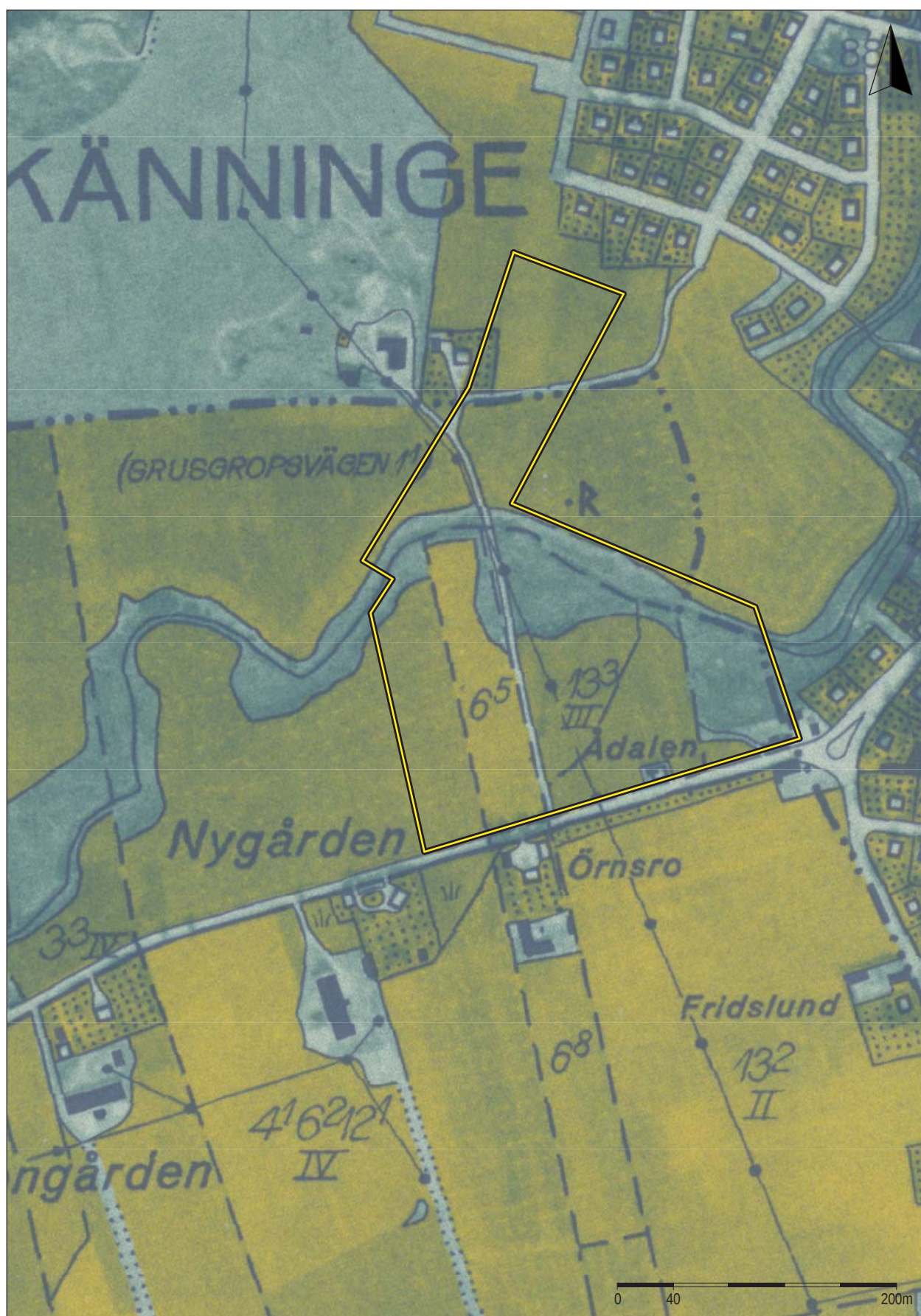
Figur 24. Rektifierat utsnitt ur 1764 års Storskifteskarta. Skala 1:4000.

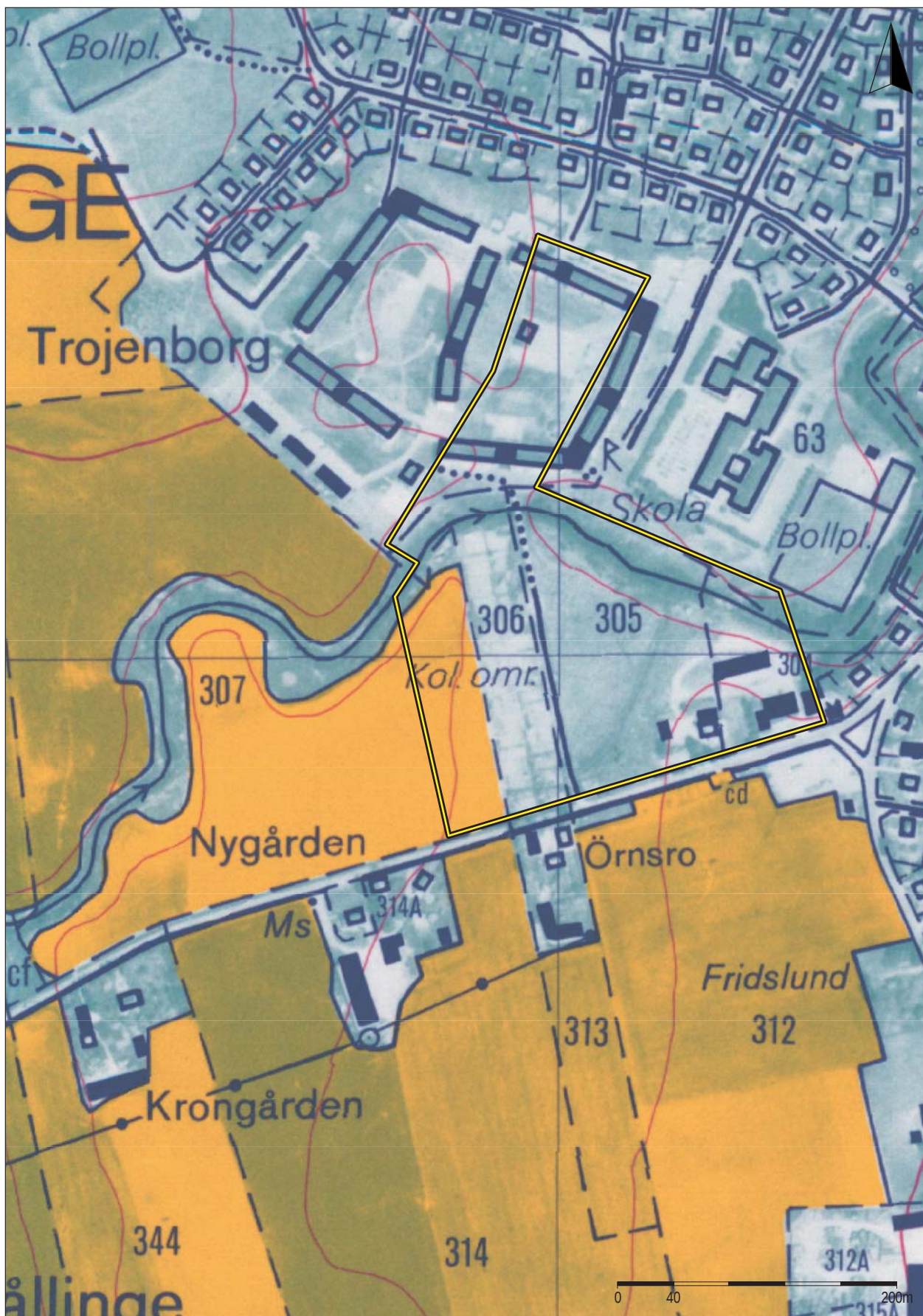
Figur 25. Rektifierat utsnitt ur 1840 års Laga skifteskarta. Skala 1:4000.

Figur 26. Rektifierat utsnitt ur 1868-77 års Häradskarta. Skala 1:4000.

Figur 27. Rektifierat utsnitt ur 1950 års Ekonomiska karta. Skala 1:4000.

Figur 28. Rektifierat utsnitt ur 1983 års Ekonomiska karta. Skala 1:4000.

Östergötlands museum har i september 2022 utfört en arkeologisk utredning etapp 1 i västra utkanten av Skänninge, strax utanför Skänninges medeltida stadsområde. Arbetet föranleddes av kommunens planer på att upprätta en detaljplan över det 6,5 hektar stora området. Förutom Skänninges stadslager finns två resta stenar, sannolikt en rest av en domarring, i utredningsområdets närhet. Fastigheterna som berördes var Skänninge 3:3, Trojenborg 11, Fällinge 25:2, 26:17 och 26:18.

Vid utredningen lokaliserades fyra utredningsobjekt om sammanlagt 22 550 kvm som möjliga lägen för fornlämningar dolda under mark utifrån läget i terrängen, närheten till Skenaån och fornlämningsbilden i området. Vid de resta stenarna kan det finnas ytterligare gravar ej synliga ovan mark.

Östergötlands museum föreslår att dessa presumtiva lägen utreds genom sökschaktning inom ramen för en utredning etapp 2 före en framtida exploatering av området.

ISSN 1403-9273

Rapport 2022:53

